

Hij had altijd al graag in New York willen wonen. Zijn oom Lloyd woonde in het zuidelijke deel van Manhattan, in Lafayette Street, en tijdens de lange periodes tussen hun bezoeken in droomde hij ervan in diens appartement te wonen. Wanneer zijn vader en moeder hem meesleepten naar de stad voor de tentoonstelling die je absoluut niet mocht missen of de musical die je dat seizoen gezien moest hebben, gingen ze meestal ook altijd even langs bij oom Lloyd. Die middagen waren vastgelegd in een reeks door onbekenden genomen foto's. Zijn ouders weigerden hardnekkig mee te doen met de digitale veelzijdigheid van de moderne tijd en beheerden hun lapje grond in afgelegen verzetsoorden met een koffiezetapparaat zonder tijdmechanisme, papieren woordenboeken en een camera waarmee je alleen foto's kon nemen. De gezinscamera verzond hun coördinaten niet naar een rond de planeet cirkelende satelliet. Je kon er niet middels een pendelshuttle een vlucht mee boeken naar een vakantiepark met rechtstreekse toegang tot het regenwoud. Je kon er geen films op bekijken, in high-definition of anderszins. De camera was zo antiek dat iedere toevallige voorbijganger wiens hulp door zijn vader werd ingeroepen in staat was het toestel te bedienen, of dat nou een toerist was met een lege koeienblik of een ingezetene met een van alle ellende vergroeide ruggengraat. Het gezin

poseerde altijd in dezelfde opstelling op de museumtrap of onder de magnifieke luifel voor de affiche die achter hun linkerschouder om aandacht schreeuwde. De jongen stond in het midden terwijl de handen van zijn ouders loodzwaar op zijn schouders rustten, ieder jaar opnieuw. Hij lachte niet op alle foto's, enkel op dat kleine deel ervan dat voor het fotoalbum werd geselecteerd. Daarna begaven ze zich per taxi naar het huis van zijn oom en vervolgens, nadat de portier zich van hun identiteit had vergewist, met de lift naar boven. Daar stond oom Lloyd hen al tegen het deurkozijn geleund op te wachten om hen te begroeten met een louche 'Welkom in mijn nederig stulpje'.

Terwijl zijn ouders nog werden voorgesteld aan de nieuwste vriendin van oom Lloyd was de jongen de gang al doorgerend en zat hij duizelig en nog nahijgend op het leer van de cappuccinokleurige hoekbank, waar hij vol verwondering de jongste ontwikkelingen op het gebied van home entertainment in ogenschouw nam. Want dat was het eerste waar hij naar zocht. Deze keer waren het de draadloze luidsprekers die zich als spichtige spookgestalten in de kamelhoeken ophielden, en even later zat hij op zijn knieën voor een plompe, knipperende doos die als een soort multimediale hersenstam dienstdeed. Hij streek met zijn vinger over hun donkere oppervlak om er volgens op te ademen en er met zijn poloshirt zijn vingerafdrukken van af te vegen. De televisies waren de nieuwste en de grootste die er bestonden, ze zweefden in de ruimte en pulseerden van een immens aantal extravagante functies die schematisch stonden afgebeeld in de ongeopende gebruikershandleiding. Zijn oom kon elk denkbaar kanaal ontvangen en beschikte over een mausoleum aan afstandsbedieningen in de bergruimte van zijn ottomane. De jongen keek tv, hing rond bij de glazen

wanden en keek vanaf de achttiende verdieping door het anti-uv-rookglas neer op de stad.

De bezoeken waren geweldig en vormden een automatische, vroegtijdige leerschool inzake de recursieve aard van het menselijk bestaan. ‘Waar kijk je naar?’ vroegen de vriendinnen als ze aan kwamen trippelen met een glas mineraalwater en een zak chips, en dan zei hij: ‘Naar de gebouwen’, met een vreemd gevoel in zijn maag vanwege de aantrekkingskracht die de skyline op hem uitoefende. Hij was een stofje dat tussen de raderen van een reusachtige klok rondwentelde. Miljoenen mensen hielden dit magnifieke gevaarte in stand, ze leefden, zwoegden en zweetten er, in dienst van het mechanisme van de metropool, dat ze groter maakten, en beter, verdieping na luisterrijke verdieping, idee na onwaarschijnlijk idee. Wat was hij toch nietig, zoals hij tussen de tandwielen rondtuimelde. Maar de vriendinnen hadden het over de monsterfilms op tv, en over de vrouwen in die monsterfilms die op hun vlucht door het woud renden, ineengedoken in de kast zaten en probeerden geen geluid te maken, of tevergeefs een jeep probeerden aan te houden die hen had kunnen redden van de moordlustige hillbilly. Degenen die bij de aftiteling nog op hun benen stonden hadden het er levend van afgebracht dankzij een duistere trek in hun karakter. ‘Ik kan niet tegen dat soort enge verhalen,’ zeiden de vriendinnen voordat ze weer naar de volwassenen teruggingen, terwijl ze iets tanteachtigs probeerden uit te stralen, alsof zij de eersten uit hun gelederen zouden zijn die tot dat ambt verheven zouden worden. Als het ging om houdbaarheidsdata was de jongste broer van zijn vader uitermate pietluttig.

Hijzelf keek graag naar monsterfilms en naar het stadsgewemel beneden. Hij richtte zijn blik op afzonderlijke de-

tails. De stokoude watertanks die zich schuilhielden op de vooroorlogse gebouwen die van geen wijken wisten, en nog hoger de enorme airconditioning-units die ineengedoken op de hoog oprijzende torenflats neerhurkten, glanzend als uitgerukte ingewanden. De dakbedekking van teerpapier op de kale schedels van de huurkazernes. Zo nu en dan ontdekte hij een misplaatste strandstoel die op zijn kant op het grind lag en ogenschijnlijk door een windvlaag vanaf de straat beneden was meegevoerd. Wie was de eigenaar? Die persoon bakende hoekjes van de stad af om er zijn domein te vestigen. Hij keek met half toegeknepen ogen naar de in galopperende letters naast trappenhuisen gekalkte kreten, de fluorescerende doodsbedreigingen en in gebrekkig Engels gestelde beginselverklaringen, de pseudoniemen van onmachtige revolutionairen. Blinden en gordijnen waren open, halfopen of gesloten, gaatjes in een ponskaart die alleen te ontcijferen waren door ter ziele gegane mainframes in de deklaag van ongemarkeerde stortterreinen. Achter de ramen werden losse delen van stedelingen tentoongesteld, gerangschikt door een curator met een voorliefde voor onlogica: de in een streepjesbroek gestoken benen van een stadsgolfer die de bal in een vergiet putte, de helft van een vrouwentorso, gehuld in een turquoise blazer, gezien door een trapezium, een vuist die lag te trillen op een bureau van titanium. Achter het bobbelige glas van een badkamer-raam, waar door een kier stoom uit ontsnapte, danste een schaduw.

Hij herinnerde zich hoe het vroeger was geweest, de zeden en gebruiken van de skyline. Overal op het eiland botsten gebouwen op elkaar, vernederden ze onderkruipsels met hun verticaliteit en streefgedrag, en hurkten ze mokkend in elkaars schaduw. Elke ambtstermijn weer had de

onvermijdelijkheid het in de stad voor het zeggen. De oude meesters van weleer, die door eertijds beroemde architecten plechtig waren vernoemd en op de wereld gezet, werden beschimpt door het roet van verbrandingsmotoren en de voortschrijdende bouwkundige ontwikkelingen. De tijd had stukjes gehouwen uit sierlijk beeldhouwwerk dat nu in stof neerdwarrelde of in stukken en brokken neerstortte op de trottoirs. Achter hun façades werd hun binnenste volgens de nieuwe nuttigheidsprincipes van de toekomstige tijd verminkt, aangepast en van nieuwe bedrading voorzien. De flats met een klassieke zeskamerindeling veranderden in een honingraat van studio's. Sweatshops met hun moorddadige werkvloer veranderden in fabrieken met afgeschoten compartimenten. In elke buurt wachtten de onvolmaaktheden binnen hun bouwtrant onherroepelijk de sloopkogel, waarna hun gebeente werd omgesmolten, zodat het hun vervangers kon helpen hen te overtreffen, staal tot staal. De nieuwe gebouwen richtten zich in opeenvolgende golven op uit de puinhopen en schudden hun verleden van zich af als waren het immigranten. De adressen bleven onveranderd, evenals de gebrekkige filosofieën. Het was geen andere stad. Het was New York.

De jongen was smoorverliefd. Zijn ouders en hij gingen om de paar maanden langs bij zijn oom. Daar dronk hij het mineraalwater, keek hij naar monsterfilms en stond hij op wacht bij het raam. Het gebouw was een in blauw metaal gegoten totem, een wisselkind in een nest van oude, liftloze flatgebouwen. De leden van de planningscommissie hadden de steekpenningen in hun zak gestoken en nu was hij daar, zwevend boven het taps toelopende eiland. Daar viel iets uit te leren, als hij zich de taal waarin de les vervat was tenminste eigen kon maken. Op dagen dat het regende was

de buitenkant van de gebouwen meedogenloos en blanco, zoals ze dat ook nu waren, jaren later. Als de trottoirs aan het zicht waren onttrokken riep de jongen een lege stad voor zich op, waar achter al die kilometers glas niemand woonde, waar niemand met dierbaren samenkwam in woonkamers die vol stonden met smaakvolle en statusbevestigende catalogusmeubels, en alle liften als gebroken marionetten aan het eind van lange kabels bungelden. De stad als spookschip rondvarend op de laatste oceaan, aan de rand van de wereld. Manhattan was een schitterende, verwarde waanvoorstelling, en op bewolkte dagen zag je vanuit een schuine hoek hoe die verbrokkelde en was je gedwongen dit ijle schepsel in zijn ware gedaante onder ogen te zien.

Als je hem op een van die middagen uit zijn kindertijd gevraagd zou hebben wat hij zou willen worden als hij groot was – hem op de schouder had getikt als de gezinswagen zich in de file voor de Midtown Tunnel voegde of wanneer ze met brommende motor onderweg waren naar hun afslag naar de Long Island Expressway – zou hij niets hebben kunnen melden over een beroep of werkzaamheden. Zijn vader had als jongen astronaut willen worden, maar de jongen was altijd aardgebonden geweest, en schopte tegen kiezelsteentjes. Het enige waar hij absoluut zeker van was, was dat hij in zo'n stadsgevalletje wilde wonen, zo'n rijkelijk gemeubileerd onderkomen met witte muren en uitgerust met wisselende, van een weelderige boezem voorziene schoonheden. Het appartement van zijn oom leek zijn toekomst te vertegenwoordigen, een soort mannelijkheid die aan de overkant van de rivier op hem wachtte. Hij wist dat hij, wanneer zijn unit eindelijk achter de muur grote schoonmaak ging houden – wanneer dat ook maar mocht zijn – absoluut een bezoek moest brengen aan het appartement van oom

Lloyd, nog een laatste keer op de hoekbank moest gaan zitten om naar het laatste, lege scherm in de reeks te staren. Het flatgebouw waar zijn oom woonde bevond zich slechts een paar straten voorbij de barrière, en hij betrapte zichzelf erop dat hij zijn ogen tot spleetjes kneep toen het in het zicht kwam. Hij zocht naar het appartement, telde de metallic-blauwe verdiepingen en keek of hij ergens iets zag bewegen. Het donkere glas gaf niets prijs. Hij had op geen enkele lijst met overlevenden de naam van zijn oom aangetroffen en hoopte vurig dat het niet tot een hereniging zou komen, dat er geen trage voetstappen door de gang zouden naderen.

Als je hem naar zijn plannen had gevraagd in de tijd dat alles ineens stortte, zou het antwoord snel zijn gekomen: de advocatuur. Hij was verstoken van aantrekkelijke aanbiedingen, niet begiftigd met een geestdriftige aard en over het geheel genomen plooibaar waar het de wensen van zijn ouders betrof, op drift geraakt op die vreedzaam voortkabbelende stroom van de hogere middenklasse die het meegevoerde drijfhout vrolijk liet voortdobberen, ver van de zandbanken van de verantwoordelijkheid. Het was tijd om te stoppen met willoos rondrijven. Vandaar de advocatuur. Hij vond het allang niet meer van ironie getuigen wanneer zijn unit in het rasterdeel van die week in een gebouw dat ze bezig waren schoon te vegen op een plek stuitte waar zich advocaten schuilhielden. Ze werkten gestaag alle straten af, dag in dag uit, en er waren te veel kantoren in te veel andere gebouwen geweest om nog voor een verrassing te kunnen komen staan. Maar deze dag nam hij het ervan. Hij schouderde zijn stormgeweer en gluurde door de jaloeziën aan het einde van de gang. Hij wilde alleen maar een stukje stad verderop zien. Hij probeerde zich te oriënteren. Keek hij nu

naar het noorden of naar het zuiden? Het was alsof je een vork door griesmeelpap trok. Op mooie dagen besmeurde de as het kleurenpalet van de stad al tot een grijze doodsheid, maar zodra het bewolkt was en lichtjes regende werd de stad helemaal een altaar voor de duisternis. Hij was een insect dat een grafsteen verkende; de woorden en namen vormden spleten waarin hij verdwaalde, dreigend en zonder enige betekenis.

Het was vrijdagmiddag, de vierde achtereenvolgende dag dat het regende, en een geconditioneerd deel van zijn persoonlijkheid gaf zich over aan een eindweekse loomheid, ook al hadden vrijdagen dan hun betekenis verloren. Het was moeilijk te geloven dat de wederopbouw zo ver was voortgeschreden dat het op de klok kijken weer terug was, de code van de lijntrekker en het idee van een weekend. Het waren een paar doodsaaie dagen geweest, wat zijn geloof in reïncarnatie had bevestigd: alles was zo stierlijk vervelend dat dit onmogelijk de eerste keer kon zijn dat hij dit meemaakte. Een op zichzelf opwekkende gedachte, in het licht van de catastrofe. Wij komen terug. Hij zette zijn ransel neer, deed de lamp in zijn helm uit en drukte zijn voorhoofd tegen het glas alsof hij bij zijn oom thuis was, en herschikte de bouwwerken tot iets betekenisvol. De torens rezen op uit vlekkerig houtskool, een verzameling verzinsels en voorstellingen van zaken. Hij bevond zich veertien verdiepingen hoog, in het hartje van Zone 1, terwijl schimmen zwoegend als slaven steeds verder het stadsdeel binnendrongen.

Ze noemden hem tegenwoordig Mark Spitz. Het kon hem niets schelen.

Mark Spitz en de rest van de Omega-unit hadden de helft van Duane Street 135 afgewerkt, nadat ze vanaf het dak in

een productief tempo steeds verder waren afgedaald. Alles veilig, tot dusver. Slechts een paar tekenen die op ongeregelheden wezen in het gebouw. Een geplunderde kassalade op de zeventiende, en half opgegeten afhaalmaaltijden op verschillende bureaus: verouderde valuta en de laatste lunches. Net als de meeste zaken die ze schoonveegden hadden de kantoren hun deuren gesloten voordat alles totaal in verval was geraakt. De stoelen stonden vlak voor de bureaus, waar ze tegenaan waren geschoven door de laatste onderhoudsploeg op de laatste avond dat die daar bezig was geweest, de laatste normale avond van de wereld, slechts een paar stonden er scheef, naar de deur gericht, alsof ze bij een gehaaste aftocht waarbij men elkaar verdrong in wanorde waren achtergelaten.

In de stilte die er heerste nam Mark Spitz er even zijn gemak van. Wie zou het zeggen? Als alles anders was gelopen had hij nu misschien een baan gehad bij deze firma nadat hij alle hindernissen die bij de afronding van een rechtenstudie horen had genomen. Hij volgde een voorbereidingscursus toen het doek viel en hij had zich geen zorgen gemaakt of hij ergens een plekje zou vinden, zou afstuderen of later een baan zou vinden. Hij had nooit problemen gehad met de Amerikaanse checklist en altijd voorspoedig alle hordes van de diverse levensstadia genomen, van het voorbereidend onderwijs naar de middelbare school en vervolgens naar de universiteit, met niet aflatende vaardigheid en zonder ook maar één uitschieter naar boven of naar beneden. Hij bezat een merkwaardig talent voor verplichte kost. Zo zat hij nog maar twee dagen op de kleuterschool toen hij al vrijwel zonder enige poespas het socialisatieniveau bereikte dat juist geacht werd voor kinderen van zijn leeftijd uit zijn socio-economisch milieu (kunnen delen, niet bijten, een

haast inlevende benadering van de instructies van het over hen gestelde gezag). In de loop van zijn ontwikkeling bereikte hij mijlpaal na mijlpaal, alsof hij bij elke beweging werd gecoacht. Als zij hem hadden weten te vinden, zouden in kinderen gespecialiseerde gedragswetenschappers dolblij met hem geweest zijn, hem door verrekijkers hebben geobserveerd en hun registers vol hebben gekalkt, omdat hij met zijn naamloze geploeter al hun data en theorieën bevestigde. Hij was hun *typische*, hij was hun *meeste*, hij was hun *gemiddelde*, en kreeg een dikke duim omhoog van de mannen in de zwarte bestelwagen die op discrete afstand aan de overkant van de straat geparkeerd stond. In deze wereld bestond zijn beloning evenwel uit de leegte waarvan de meeste menselijke inspanningen vergezeld gaan en die iedereen maar al te goed kende. Zijn prestaties, voor wat die waard waren, belandden op de vaalt der miskenden.

Mark Spitz, die al op zeer jeugdige leeftijd een overlever was, hield zijn ogen open en speurde zijn omgeving af naar aanwijzingen. In iedere interactie zat een code, waarop hij zich afstemde. Toen de tijd daarvoor aanbrak schikte hij zich moeiteloos naar de beoordeling door middel van een cijfer, de eerste maatstaf van iemands aanleg in een willekeurige krachtmeting. Hij eiste de 7 voor zich op, of de 7 liet zijn oog op hem vallen: het was zijn thuisland, en op de middelbare school en de universiteit ging hij de grenzen daarvan niet te buiten. Zijn lot was hoe dan ook onherroepelijk. Hij werd nooit aangewezen als aanvoerder van zijn team, maar hij werd ook nooit als laatste gekozen. Hij wist nablijven met evenveel aplomb te vermijden als eervolle vermeldingen. De middelbare school van Mark Spitz had de gewoonte om in het jaarboek leerlingen te benoemen tot Grootste Dit of Beste Dat afgeschaft, ter gelijkelijke bevoor-